

ΜΟΝΗ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΤΗΣ ΣΕΛΑΣ

Μ' ένα μαλακό μονοπάτι, ανάμεσα σε κήπους με κερασιές, άνθισμένους θάμνους και τρεχούμενα νερά, μεταφέρεται ο επισκέπτης από το όραιο όρεινό χωριό του Πλάτανου στο ειδυλλιακό ξάγναντο της Παναγίας της Σέλας. Πλούσιο το πράσινο γύρω και πίσω στα βουνά, πάνω στις διαλαδώσεις του Πάρωνα τα έλατα. Δυό λόφοι ύψώνονται δασωμένοι πάνω από την Παναγία. Το διάσελο ανάμεσά τους, ξέφωτο, που μπορεί να ξδοσε το τοπωνύμιο της Σέλας. Άλλα και το ίδιο το ξέφωτο, στο χώρο που βρίσκεται χτισμένη η Παναγία, δικαιολογεί την επωνυμία Σέλα.

Το τοπωνύμιο είναι συχνό στον ελληνικό χώρο. Σε άρθρο του ο αρχιμανδρίτης Χριστόφορος Κτενάς (*Ο πρώτος του Άγιου Όρους Άθω και η «Μεγάλη μέση» ή «Σύναξις», ΕΕΒΣ, 6, (1929), σσ.233-281*) γράφει: «Σελλάδα λέγουν τὰ κατ' άλλους πατώματα, τουτέστιν μέρος ανοικτόν και πως επίπεδον, εντός δάσους..»

Στο ξέφωτο της Παναγίας της Σέλας, το Μάη του 1970, δέν υπήρχε από το Μοναστήρι τίποτε άλλο από το ναό.

Κάτασπρος, με πυκνό στρώμα ασβέστη, είχε χάσει την πέτρινη όψη της τοιχοδομής του. Σε σχήμα έγγεγραμμένου σταυρού, με οκτάγωνο τρούλλο, ήταν κεραμοσκεπαστος, με όραϊες αναλογίες και μιὰ μόνο κόγχη Ίεροῦ. Ένα μικρό, σύγχρονο, ταιμεντένιο μονόλοβο καμπαναριό, στην κορφή της βόρειας κεραίας του σταυρού, δέ χαλούσε την άρμονία τών γραμμών του. Σ' αυτήν την ίδια βόρεια πλευρά και προς τη δυτική γωνία, ή θύρα εισόδου. Πάνω της μιὰ κόγχη με εικόνα της Παναγίας. Μιὰ μικρή θυρίδα, κάτω από το καμπαναριό και ένα παράθυρο, στην ίδια πλευρά, φώτιζαν το έσωτερικό μαζί με τις τέσσερις θυρίδες του τρούλλου και μιὰ του Ίεροῦ. Έσωτερικά ο ναός έχει άμοιογραφηθεί από τον Παναγιώτη Κουλιδά, γιό του Γεώργιου, τούς τοιχογράφους του Θεολόγου. Έδω στη Σέλα, οί τοιχογραφίες δέν

Η Παναγία της Σέλας: το μήλο της έριδος ανάμεσα Πλατανιώτες και Μαλεβή

έχουν καλά διατηρηθεί και έχουν περισσότερες αδυναμίες στην εκτέλεσή τους.

Απέναντι από την είσοδο, στη νότια πλευρά του ναού κι εσωτερικά, σχηματίζεται μια μικρή άψίδα. Στο πάνω μέρος της ή κτιτορική επιγραφή:

†

ΑΡΧΙΕΡΑΤΕΥΟΝΤΩΣ ΤΟΥ ΠΑΝΙΕΡΩΤΑΤΟΥ
(ΟΣΙ)ΟΤΩΤΑΤΟΥ ΜΠΡΩΠΟΛΙΤΟΥ ΝΑΥΠΑΙΟΥ ΚΥΡΙΟΥ ΚΥ-
Ρ(ΟΥ) ΒΕΝ(Ε) ΔΙΚΤ(ΟΥ)
ΑΝΙΣΤΩΡΙΘΕΙ Ο ΘΥΩΣ Κ(ΑΙ) ΠΑΝΣΕΠΤΩΣ ΟΥΤΩΣ ΝΑΟΣ ΤΟΙΣ
ΚΟΙΜΗΣΕΩΣ
ΤΙΣ ΥΠΕΡΑΓΙΑΣ ΔΕΣΠΙΝΗΣ ΥΜΩΝ ΘΕΟΤΟΚΟΥ ΤΙΣ ΕΠΟΝΟΜΑ-
ΖΩΜΕΝΗΣ ΣΕΛΑΣ
ΔΙΑ ΕΞΟΔΟΝ ΤΟΥ ΕΝΤΙΜΩΤΑΤΟΥ ΚΥΡ(Ι)ΟΥ Κ(ΥΡΙΟΥ) ΔΗΜΗ-
ΤΡ(ΙΟΥ) ΛΑΜΠΡΙΝΟΥ Ε(Κ) ΧΩΡΑΣ ΠΛΑΤΑΝΟΥ ΙΕΡ(ΑΡ)-
ΧΟΥΝΤΟΣ
Κ(ΑΙ) ΣΙΝΔΡΟΜΟΥΝΤΟΣ ΤΟΥ ΠΑΝΩΣΙΩΤΑΤΟΥ ΕΝ ΙΕΡΩΜΟΝΑ-
ΧΗΣ ΚΥΡΙΟΥ ΚΥΡ ΘΕΟΦΑΝΟΥ
ΕΤΗ ΣΩΤΗΡΙΩ Α Ψ Ο
ΚΥΡ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΥ ΟΙΚΟΝΟΜΩΠΟΥΛΟΥ ΚΟΥΛΙΑ(Α)... ΧΩ-
ΡΑΣ...
ΩΙ...Ω φεβρουαριου Α

Απλό, ξυλόγλυπτο τὸ τέμπλο, με μερικές παλιότερες ἀπὸ τὴν ἀγιογράφηση εἰκόνες. Μία, «ΤΙΣ ΘΕΟΤΟΚΟΥ Η ΚΙΜΙΣΙΣ», ἔργο τοῦ 1709 καὶ μιὰ ἄλλη τοῦ 1744.

Στὸ κέντρο τοῦ δάπεδου καὶ στὴ θέση τοῦ ὀμφάλιου, μιὰ παράσταση δικέφαλου ἀετοῦ σὲ πλάκα (0,78 × 0,78 μ.).

Ἀπὸ τὴ χρονολογία Α Ψ Ο, μαθαίνουμε πὼς ἡ ἀγιογράφηση ἔγινε τὸ 1770, χωρὶς νὰ εἶναι ἀπόλυτα βέβαιο πὼς εἶναι σύγχρονή της καὶ ἡ ἀνέγερση τοῦ ναοῦ.

Στοὺς Ι. Κακαβούλια κλπ. (*Ἡ Θυρεάτις*, σ. 128) διαβά-
ζουμε πὼς τὸν θεωροῦν νὰ προὔπαρχει τοῦ χωριοῦ, χρισμέ-
νος τὸ δεύτερο μισὸ τοῦ 18ου αἰώνα. Ὑπῆρξε Μονή,
παράρτημα τῆς Μαλεβῆς καὶ πυρπολήθηκε ἐπὶ Ἰμπραήμ. Τὰ
ἴχνη τῆς πυρκαγιᾶς, προσθέτουν, διακρίνονται καὶ σήμερα.

Ὑπάρχει ὅμως μιὰ ἔνδειξη ὅτι πιθανὸν ἡ ἐκκλησία τῆς
Σέλας εἶναι πολὺ ἀρχαιότερο χτίσμα· τὸ ἀργότερο τοῦ 16ου
αἰώνα, ὅταν τὸ 1609 ἔχει ἀνάγκη ἐπισκευῆς... Γιατὶ στὴ
χρονολογία αὐτή, τὸ ἔτος δηλαδὴ 1609, δίνεται ἀπὸ τὶς
τουρκικὲς ἀρχὲς ἄδεια στὴ Μονὴ Μαλεβῆς, «πρὸς τὸν
κάτοικον αὐτῆς παπα-Θεοφάνη τοῦ γέροντος Μήτρου», νὰ
ἀνοικοδομήσει στὴ θέση Σέλα ἐρειπωμένη ἐκκλησία
(Γ.Α.Κ., 1609). Θεοφάνης εἶναι ὁ μοναχὸς ἴσως τῆς κτιτορι-
κῆς ἐπιγραφῆς τοῦ ναοῦ τῆς Μαλεβῆς. (Τ. Γριτσοπού-
λου, *Μαλεβῆς Μονή*, ΘΗΕ, τ. 8, σσ.540-41). Ἡ ὑπόθεση,
ὅτι ἡ ἐρειπωμένη ἐκκλησία στὴ Σέλα μπορεῖ νὰ εἶναι ἡ
ἐκκλησία τῆς Παναγίας τοῦ μετοchioῦ, ἐνισχύεται μὲ τὸ ὅτι ὁ
οἰκισμὸς τοῦ Πλάτανου δημιουργεῖται ἀργότερα, μαζί μὲ
τοὺς ἄλλους ναοὺς του. Τὸ 1791 ἀναφέρεται ἡ Σέλα σὲ
ἔγγραφο τῆς Μονῆς Μαλεβῆς (Θάνου Κ. Βαγενᾶ,
«Χρονικὰ τῶν Ἀρκάδων», 2 (1960), σ. 16). Σ' αὐτό, ὁ
ἡγούμενος Θεόκλητος μὲ τέσσερις τούρκους μάρτυρες, βε-

βαίωνει ὅτι ἀπὸ τὴν σήμερον (15 Ἀπριλίου) ἐσυμφώνησε μὲ
τοὺς ἐπιτρόπους τῆς Μαλεβῆς Ἀγιοπετρίτες γιὰ νὰ τοὺς
δίνει γιὰ τὸ «κεσίμι» τῆς Σέλας κάθε χρόνο γρόσια τριάντα
(30) καθὼς ἔδινε ἐξαρχῆς. (Τὸ ἴδιο μὲ τὸ πρωτότυπο ἔγ-
γραφο βεβαίωνει στὶς 28.12.1835 ὁ τότε ἡγούμενος τῆς
Μονῆς Ἀνανίας Τερζάκης).

Συγκινητικὴ διαφαίνεται, ἀπὸ τὰ ἔγγραφα τῶν Γ.Α.Κ.,
ἡ προσπάθεια τῆς Κοινότητος τοῦ Πλάτανου νὰ συντηρήσει
τὴ σχολὴ της, ποὺ δὲν εἶχε ἄλλα μέσα ἐκτὸς ἀπὸ τὰ χτήματα
τοῦ μονύδριου τῆς Σέλας. Μακρόχρονοι δικαστικοὶ ἀγῶνες,
ἀπὸ τὸ 1829, διενεργοῦνται ἀπὸ τὴ Μονὴ Μαλεβῆς, γιὰ νὰ
πάρει πίσω στὴν κυριότητά της τὸ μετόχι τῆς Σέλας. (Ὅπως
ἰσχυρίζεται ἡ Μονή, ἡ κοινότητα Πλάτανου ἰδιοποιήθηκε
τὰ χτήματα τοῦ μετοchioῦ αὐθαίρετα). Πάνω ἀπὸ 15 χρόνια
κράτησε ἀνελέητος ὁ δικαστικὸς ἀγῶνας τῆς Μονῆς ἐναντί-
ον τῆς ἀλληλοδιδασκτικῆς σχολῆς τοῦ Πλάτανου. Μέσα ἀπὸ
τὰ ἔγγραφα (1829-1843) παρακολουθοῦμε πόσο πάθος στὴ
διεκδίκηση τῶν δικαιωμάτων της κατέβαλε ἡ Μονή. Καὶ
πόση ἀντίστοιχη πικρία ἐκφράζει ἀναφορὰ (2726/
8.11.1843) τῶν ἀντιπροσώπων τῆς σχολῆς πρὸς τὴν Β.
Γραμματεία κλπ.:

«... Ἦτο πρὸς Θεοῦ Κ. Γραμματεῦ ἴδιον ἀνθρώπων ἐπαγγελομέ-
νων κοσμικὴν ἀπάθειαν καὶ ἀσπασθέντων τὸν ἐρημικὸν καὶ
εὐαγγελικὸν βίον ἀνθρώπων λέγομεν, τῶν ὁποίων κύριον καθή-
κον ὑπάρχει τὸ εὐεργετεῖν;» Καὶ συνεχίζουν: «...ἐξαιτούμεθα ὅπως
διαταχθῶσι καὶ ἀναβάλωσι τὴν ἐνώπιον τῶν δικαστηρίων ἐκδίκαι-
σιν τῶν διαφιλονεικόμενων κτημάτων, μέχρις οὗ εὐδοκίσαντος
τοῦ πατρὸς τῶν φάτων εὐρεθῆ ἡ σχολὴ εἰς κατάστασιν νὰ δαπανᾷ
εἰς ὅτι εἶναι ἀπαιτούμενον...»

Εὐτυχῶς, ἀπόφαση τοῦ δευτεροβάθμιου Δικαστηρίου ἀκυ-
ρῶνει προηγουμένη καταδικαστικὴ κατὰ τῆς Κοινότητος
Πλάτανου καὶ ἀποδέχεται τὴν «ἐπανεξέτασή». (Γ.Α.Κ.,
Μοναστηριακά, Φακ. 357, Παναγία Μαλεβῆς).

Πρέπει ἐδῶ νὰ θυμηθοῦμε ὅτι παρόμοιο ἀγῶνα πραγμα-
τοποιεῖ καὶ τὸ Ἐκκλησιαστικὸ Ταμεῖο γιὰ τὰ χτήματα τῆς
διαλυμένης Μονῆς Ἀγ. Δημητρίου Γορτυνίας ἐναντίον τῆς
Σχολῆς Στεμνίτσας, ποὺ συντηρεῖται ἀπ' αὐτὰ.

Ἡ Μονὴ τῆς Παναγίας ἔλαβε μέρος στὰ ἔξοδα τῶν
ἀλληλοδιδασκτικῶν σχολείων ποὺ λειτουργοῦσαν ἀπὸ τὸ
1790 στὴν Κυνουρία. (Κ. Βοβολίνη, *Ἡ Ἐκκλησία εἰς τὸν
Ἀγῶνα τῆς Ἐλευθερίας*, Ἀθήναι 1953, σ. 182).

Βοήθησε καὶ στὶς προσπάθειες τῆς πρώτης ἐλληνικῆς
κυβέρνησης νὰ δημιουργηθοῦν σχολεῖα. Ὅταν ἦρθε στὸν
Πλάτανο ὁ διοικητὴς τοῦ Ἀγ. Πέτρου, Στ. Ψωμᾶς, γιὰ τὴ
σύσταση σχολείου, οἱ Πλατανιαῶτες τοῦ ὑποβάλλουν ἀναφο-
ρὰ καὶ τοῦ γνωρίζουν: «... Μέσα καὶ πόρους δὲν ἔχομεν
ἄλλους εἰμὴ τὸ εἰσόδημα τῶν δύο μονυδρίων Σέλλας καὶ
Μεταμορφάσεως, συνιστόμενον ἐκ φοινίκων 340 κατ' ἔτος».
(Καλ. Καλλοῦτσης, «Κυνουριακά», (1930), σ. 116).

Τώρα ἡ Παναγία λειτουργεῖ μόνον στὸ πανηγύρι της, στὶς
15 Αὐγούστου.

